

РОЗДІЛ VIII. НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію
«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ»,
підготовлену к.ю.н., доцентом, доцентом кафедри фінансового права
Університету ДФС України О.О. Бригінцем

На сучасному етапі національного державотворчого процесу в Україні закономірно і планомірно зростає потреба в наданні реального значення загальноновизнаним у світі демократичним цінностям та ідеалам. Проте розбудова України як демократичної, соціальної та правової держави буде ефективною й результативною лише за умови належного теоретичного забезпечення відповідних державотворчих і правотворчих процесів і явищ. Одним із них є фінансова безпека України. Багатьох правових проблем і колізій можна уникнути шляхом більш чіткого законодавчого регулювання питань забезпечення фінансової безпеки держави.

Варто зазначити, що, незважаючи на досить велику кількість різнопланових наукових праць, присвячених загальним питанням правового забезпечення фінансової безпеки України, у вітчизняній науці адміністративного та фінансового права до цього часу не існувало комплексних досліджень, які б розглядали фінансову безпеку держави як правовий феномен. Лише в напрацюваннях у сферах економіки й фінансів ця проблема знаходила своє часткове відображення.

Але без усебічного забезпечення фінансової безпеки держави практично неможливо вирішити жодну з проблем, які постають перед державою. Особливо це стосується фінансового наповнення реформування найважливіших сфер суспільного життя. Зауважимо, що фінансова безпека держави не може бути статичною величиною, тому що суспільство в державі постійно розвивається та вдосконалюється. Саме цим і зумовлена структура монографії Олександра Олексійовича Бригінця «Правове регулювання фінансової безпеки України».

Монографічне дослідження логічно структуроване, складається з чотирьох розділів. Варто зазначити, що монографія вирізняється послідовністю й логічністю викладу, завершеністю наукового дослідження, раціональністю структури, комплексністю дослідницького підходу. Структура монографії зумовлена метою, що ставить перед собою автор, а саме: окреслити правові основи регулювання фінансової безпеки держави та на основі проведених досліджень розробити конструктивні пропозиції стосовно підсилення рівня нормативно-правового забезпечення фінансової безпеки України шляхом прийняття запропонованих автором законодавчих документів: Закону України «Про основи фінансової безпеки» та Концепції забезпечення фінансової безпеки, що має бути прийнята на зміну застарілій Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері.

У першому розділі монографії зроблено вдалу спробу провести генезис безпеки як правового та соціально-економічного феномена, що став фундаментальною передумовою для побудови державності й формування національних інтересів нашої держави. Автором проаналізовано широке коло наукових та інших джерел, присвячених проблемі безпеки держави та її правового регулювання. Розглянуто порядок становлення поняття «безпека держави», що відбувалося під впливом конкретних подій під час різних історичних періодів розвитку суспільства. Визначено, що комплексний характер поняття «безпека держави» зумовлює наявність різних наукових підходів до тлумачення його сутності. Заслужовує на увагу позиція автора стосовно аналізу характеристик безпеки держави через призму властивих їй змін параметрів у просторі й часі, а саме за допомогою двох підходів: статичного та динамічного. Автор убачає ефективним використання позитивного досвіду розвинених держав світу в питаннях забезпечення власної національної безпеки й відстоювання своїх національних інтересів у будь-якій точці планети.

У другому розділі монографії основна увага приділяється таким питанням, як онтологія та гносеологія економічної безпеки України, комплексний підхід до вивчення й розв'язання проблем окремих елементів економічної безпеки нашої держави, а також правове регулювання механізму функціонування економічної безпеки України. Беручи до уваги масштаб кардинальних економічних перетворень, що відбуваються в нашій державі, коли створюється недержавний сектор економіки, а

також відбуваються процеси, що потребують швидкого та коректного реагування з боку держави на економічні та політичні події в Україні та світі, підтримуємо позицію автора стосовно того, що потрібно вдосконалювати наше законодавство, яке має бути позбавлене елементів догідництва, політичної доцільності, надмірної поступливості, протекціонізму, а також забезпечуватиме дотримання необхідного рівня економічної й національної безпеки, сталий розвиток економічних зв'язків, зокрема, і за межами України.

У наступному розділі дослідження на основі аналізу наукових та інших джерел автор доходить висновку про недостатність вивчення науково-теоретичної проблеми правового регулювання фінансової безпеки України. Саме тому в цій частині монографічного дослідження аналізуються формування фінансової безпеки нашої держави, особливості механізму її правового регулювання, порядок правового закріплення окремих структурних елементів фінансової безпеки держави, а також визначальна роль Державної фіскальної служби України в забезпеченні фінансової безпеки держави. Автором справедливо відмічається, що дефініція «фінансова безпека» виникла досить давно, розглядалася з різних точок зору, але у правовому вимірі цей термін почав знаходити своє відображення лише в минулому столітті. Саме тому в законодавстві під час визначення цього терміна наявна досить велика кількість прогалин, які потребують подальшого нормативного закріплення. Поки що нечітко визначеними залишаються система відповідних установ та управлінських структур, які мають займатися цією проблемою, а також концепція їх перспективної розбудови. Труднощі виникають у процесі реалізації системи фінансової безпеки України, що пов'язані з відсутністю в державі координувального центру, який, отримуючи інформацію із цієї проблеми від різних органів державної влади, мав би змогу узагальнювати її та приймати відповідні владні рішення. Правовий сегмент вирішення окреслених проблем автор убачає в розробці базового в цій сфері Закону України «Про основи фінансової безпеки України».

У заключному розділі дослідження розглянуто основні елементи відображення фінансової безпеки держави в сучасних умовах розвитку українського суспільства. До них автор зараховує аналіз функціонування фінансової безпеки держави за умови посилення впливу глобалізаційних процесів, масштабних тінювих економіко-правових відносин і корупційних діянь на стан фінансової безпеки держави, а також визначення ролі постійних кризових явищ у вітчизняній фінансовій системі держави та їх впливу на фінансову безпеку нашої держави. В останньому підрозділі автор визначає й обґрунтовує напрями вдосконалення правового регулювання фінансової безпеки України. Підтримуємо його позицію щодо того, що державам із авторитарним минулим буде досить важко перебудуватися для ефективної взаємодії з іншими країнами на основі відкритої економіки. Саме тому Україні вже зараз необхідно намагатися забезпечити умови для всебічного розвитку національної економіки так, щоб зробити міжнародне економічне співробітництво для себе більш безпечним і перспективним. Негативним наслідком глобалізаційних процесів є те, що будь-яка навіть економічно сильна держава поступово втрачає здатність ефективно реалізувати свій суверенітет над власною валютою та управляти фінансовими процесами на власній території. Стосовно тінювих процесів у фінансовій системі держави відзначимо, що передусім недосконале правове й науково-методичне забезпечення, а також відсутність кардинальних практичних заходів щодо активного державного регулювання процесами забезпечення фінансової безпеки створили передумови для масштабного і стрімкого розвитку тінювого сектора економіки. Погоджуємося з позицією автора, що надмірно ускладнені податкові системи є причиною високого рівня ухилення від сплати податків, а значні витрати на адміністрування призводять до появи неформальних секторів економіки, збільшення корупції та зменшення припливу інвестицій у державу. У цій ситуації частина підприємств частково або повністю вимушено переходить у тінювий сектор розвитку фінансової системи держави, що досить актуально для нашої економіки. Необхідно погодитися з думкою автора стосовно доцільності використання досвіду інших держав (Швеції, Фінляндії, Сінгапуру, Гонконгу, Грузії) у боротьбі з корупційними явищами на території України.

Наприкінці монографії доходимо логічного висновку, що вдосконалення законодавчої бази в напрямі забезпечення фінансової безпеки держави є одним із пріоритетів у розвитку правової держави.

Треба підкреслити, що зі вступом України до європейських і світових інституцій і з розвитком її як правової держави зростає необхідність дослідження цієї теми у зв'язку із запровадженням міжнародних стандартів у законодавство України.

Монографія є завершеним самостійним науковим дослідженням, має наукову і практичну цінність. Її актуальність зумовлена необхідністю здійснення реформування правового забезпечення фінансової безпеки України.

Монографії притаманна наукова новизна, що свідчить про глибоку обізнаність автора з теоретичними та практичними аспектами правового регулювання фінансової безпеки України. Вивчення цієї праці буде корисним як для науковців і науково-педагогічних працівників, так і для працівників органів державної влади, які цікавляться вирішенням вищезгаданих проблемам.

Результати праці й отримані висновки є досить аргументованими, їх достовірність зумовлена тим, що це дослідження стало підсумком вивчення багатьох базових і в тому числі нормативно-правових документів, інших юридичних джерел. Виклад матеріалів монографії характеризується логічністю, її структура достатньою мірою оптимальна, що, в кінцевому підсумку, дає автору змогу досягти поставленої мети загалом.

У роботі використано новітнє вітчизняне законодавство, здійснено досить докладний аналіз положень нормативно-правових актів, що мають стосунок до досліджуваної проблеми, використані й належним чином прокоментовані положення чинного законодавства, уточнені деякі дискусійні наукові та недостатньо визначені нормативні поняття.

За своєю структурою, змістом, обсягом і кваліфікаційним рівнем монографія Олександра Олексійовича Бригінця «Правове регулювання фінансової безпеки України» відповідає вимогам до опублікованої монографії, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 17.10.2012 № 1112, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 2.11.2012 за № 1852/22163.

Монографія буде корисна як фахівцям у галузі проблем адміністративного та фінансового права, так і практичним працівникам, робота яких пов'язана з проблемами, що розглядаються в праці. Робота є сучасним виданням, її положення можуть використовуватись у викладацькій діяльності. Монографія буде цікавою для широкого кола читачів.

Рецензент

**професор кафедри адміністративного
та господарського права,
декан юридичного факультету
Запорізького національного університету,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України**

Т.О. Коломоєць